

INSTITUIREA CONTRACTUALĂ – MIT SAU REALITATE ÎN LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA?

Veaceslav PÎNZARI*

Résumé: *L'institution contractuelle - mythe ou réalité dans la législation de la Moldavie?* Après l'entrée en vigueur du Code de la famille en 2000, le législateur moldave a accordé aux personnes mariées la possibilité d'organiser leurs relations patrimoniales par contrat de mariage. Le Code civil qui est entré en vigueur en 2003, par les dispositions de l'art. 675, offre la possibilité aux futurs successeurs légaux de conclure des pactes sur succession future, pour leurs parts, dans une succession non encore ouverte, texte ayant une note marginale étrange: „Le contrat sur la succession d'un vivant”. Analysant les dispositions du Code de la famille sur le contrat matrimonial et celles du Code civil, par lesquelles le législateur consacre la possibilité de disposer „de la succession d'un vivant”, une multitude de questions surgissent. Nous allons tenter d'y répondre, une d'elles étant: l'institution contractuelle, est-elle règlementée ou non dans la législation moldave?

Mots-clés: conjoint survivant, succession testamentaire, succession légale, l'institution contractuelle

Cuvinte cheie : soț supraviețuitor, succesiune testamentară, succesiune legală, instituire contractuală

Încetarea căsătoriei produce o serie de efecte ce vizează relațiile personale dar și cele patrimoniale între foștii soți. Unul dintre efectele patrimoniale ale încetării căsătoriei este deschiderea moștenirii lui *de cuius*.

După cum prevede legislația succesorală, din momentul încetării din viață a unei persoane se deschide moștenirea acesteia¹, iar patrimoniul succesoral al defunctului se va transmite la succesorii testamentari sau legali, în categoria cărora includem și pe soțul supraviețuitor. Numai din momentul decesului unuia dintre soți, celălalt dobândește dreptul la moștenirea acestuia. Până la deschiderea moștenirii, succesibilii nu au nici un drept asupra patrimoniului antecesorului lor, ei au doar o simplă speranță de a moșteni. Speranța se transformă în drept propriu-zis doar la decesul lui *de cuius*².

În conformitate cu dispozițiile legale, o persoană va putea moșteni, numai dacă întrunește următoarele condiții:

- are capacitate succesorală (art.1433 C.civ.). Au capacitate succesorală toate

persoanele care există la momentul deschiderii moștenirii, adică: a) persoanele fizice în viață la data deschiderii succesiunii; b) persoanele dispărute; c) copilul conceput dar nenăscut la data deschiderii succesiunii; d) persoanele juridice în ființă la această dată³.

- *nu este nedemnă* (art.1434-1439 C.civ.). Sunt nedemne a moșteni, legal sau testamentar, persoanele care au săvârșit față de defunct sau memoria acestuia, faptele prevăzute de dispozițiile art.1434 C.civ. constatate printr-o hotărâre judecătorească definitivă.

- *are vocație (chemare) la moștenire*. Au vocație succesorală persoanele, cărora legea le conferă această chemare sau, cele cărora vocația le este conferită de către *de cuius* prin testamentul lăsat.

În cazul succesiunii legale, alin.1 art.1500 C.civ. prevede expres că, moștenitori cu drept de cotă egală sunt: de clasa I – descendenții, soțul supraviețuitor și ascendenții privilegiați; de clasa II – colaterali privilegiați și ascendenții ordinari; de clasa III – colaterali ordinari. Vedem, deci, că soțul supraviețuitor intră în prima clasă de moștenitori, alături de descendenții și ascendenții privilegiați ai lui *de cuius*.

Codul civil nu prevede expres cercul persoanelor care pot avea calitatea de moștenitor testamentar. Nu există vre-o ordine de preferință a chemării la succesiunea testamentară. Condiție care trebuie îndeplinite de către o persoană pentru a veni la moștenirea testamentară, sunt cele menționate și în cazul succesiunii legale. Dacă în cazul succesiunii legale, ordinea chemării la moștenire este stabilită de către legiuitor expres prin dispozițiile Codului civil, în cazul succesiunii testamentare, orice persoană care are capacitate succesorală, nu este nedemnă și este menționată în testamentul lăsat de defunct ca moștenitor, va avea această calitate.

Din câte putem constata, legislația succesorală moldovenească prevede posibilitatea ca soțul supraviețuitor să vină la moștenirea soțului său predecedat pe două căi:

- fie în baza dispozițiilor legale exprese, prevăzute de Codul civil, pentru cazurile când cel ce a lăsat moștenirea nu a dispus prin testament de averea sa, ori, a făcut acest lucru dar, dispozițiile de ultimă voință ale acestuia sunt invalide;

- fie prin voința lui *de cuius*, exprimată în testament.

Aici trebuie menționat și faptul că, moștenirea legală și cea testamentară nu se exclud reciproc, ele pot coexista. Astfel, dacă prin testament nu s-a dispus de întreaga avere, moștenirea va fi transmisă, în parte, potrivit ultimei voințe ai lui *de cuius* exprimată în testament, iar partea rămasă, va fi transmisă potrivit regulilor moștenirii legale, prevăzute de Codul civil.

Testamentul, ar putea fi considerat unicul act juridic prin care se poate realiza transmiterea patrimoniului la moartea titularului acestuia. Dar, în opinia noastră, legislația Republicii Moldova reglementează și succesiunea contractuală, numită și *instituire contractuală*⁴, care a fost definită de unii autori ca fiind „*un contract prin care dispunătorul dăruiește instituitului totalitatea sau o parte din succesiunea sa*”⁵. Alți autori o definesc ca fiind „*acea specie de donație prin care donatorul transmite mortis causa donatarului întreaga sa succesiune, o fracțiune din aceasta sau doar un bun*”⁶.

Nu ne vom aprofunda în analiza doctrinară a acestei instituții, lucru făcut cu foarte mult succes de către autorii în domeniu⁷, vom încerca în continuare, să arătăm cu argumente că legiuitorul moldovean reglementează, chiar dacă se pare că involuntar și destul de stângaci, instituirea contractuală. Astfel:

- în primul rând, legislația familială a Republicii Moldova reglementează contractul matrimonial, or, în literatura de specialitate unii autori susțin că, instituirea contractuală nu se poate face decât exclusiv prin contractul de căsătorie⁸. În dreptul francez, instituirea contractuală este admisă excepțional, dacă este făcută prin contractul matrimonial, fiind expres permisă legal (art.1130 alin.2 C.civ.fr.)⁹;

- în al doilea rând, Codul civil conține o dispoziție legală, care credem că este cea care reglementează expres instituirea contractuală. Astfel, art.675 C.civ. intitulat „Contractul cu privire la moștenirea unui viu” prevede: „(1) Contractul asupra moștenirii unui terț încă în viață este nul. Nul este și contractul asupra cotei-părți legale sau a legatului din succesiunea unui terț încă în viață.

(2) Dispozițiile alin.(1) nu se aplică în cazul contractului încheiat între viitorii succesori legali asupra cotelor-părți legale. Un asemenea contract trebuie autentificat notarial”.

În opinia noastră, anume prevederile de la alin.2 art.675 C.civ. sun cele care reglementează instituirea contractuală, adică acordă posibilitatea ca viitorii succesori legali, inclusiv soții, în calitate de eventuali moștenitori legali, să poată dispune cu privire la o cotă-parte din patrimoniul lor, unul în favoarea celuilalt și după trecerea acestora în neființă. Dreptul de a dispune de cota-parte din patrimoniul înstrăinătorului, în conformitate cu prevederile alin.2 art.675 C.civ. este posibil și printr-un contract civil ordinar, cu titlu oneros sau gratuit, altul decât contractul matrimonial.

Aici trebuie menționat, în primul rând faptul, că art.675 C.civ. abundă în greșeli impardonabile, începând cu denumirea și sfârșind cu conținutul acestuia. Dar, totuși, dacă am încerca să facem abstracție de erorile strecurate în conținutul acestei norme, am putea spune că prevederile alineatului doi, coroborate cu dispozițiile art.31 alin.1 C.fam., reglementează succesiunea contractuală, ca modalitate de transmitere a patrimoniului succesoral, în rând cu succesiunea legală și cea testamentară.

Ca să fim mai expliciti, vom încerca să demonstrăm justetea celor afirmate mai sus, efectuând o scurtă analiză a legislației civile și familiale care, în opinia noastră, reglementează succesiunea contractuală. Astfel:

A) în ceea ce privește titlul dat de către legiuitor art.675 C.civ. „Contractul cu privire la moștenirea unui viu”, vom menționa următoarele:

- în primul rând din această denumire constatăm că legiuitorul, admite posibilitatea ca moștenirea să fie transmisă în baza unui contract, care este un act bilateral, față de testament, care este un act juridic unilateral.

- în doctrină, autorii nu efectuează clasificarea contractelor după momentul producerii efectelor lor, în schimb, actele juridice pot fi clasificate în conformitate cu acest criteriu în: *acte între vii (inter vivos)* și *acte pentru cauză de moarte (mortis causa)*. Astfel:

a) *actul între vii (inter vivos)* – este acela care-și produce efectele necondiționat de moartea autorului ori autorilor lui. Majoritatea actelor civile este formată din acte între vii;

b) *actul pentru cauză de moarte (mortis causa)* - este acela de a cărui esență este faptul că nu-și produce efectele decât la moartea autorului. Este act – *mortis causa* – testamentul¹⁰.

Totuși, este interesant a stabili, contractul respectiv este unul *între vii* sau *pentru cauză de moarte*? Autorii în domeniu susțin că, instituirea contractuală „*comportă o bună doză de bizar, deoarece ea se prezintă ca o combinație de reguli juridice proprii atât liberalităților inter vivos cât și a celor mortis causa*”¹¹. Alți autori susțin că, „*sintagma „donație de bunuri viitoare” vrea să pună în evidență faptul că donatarul nu va beneficia de liberalitate decât la o dată viitoare, aceea a morții donatorului, iar nu în prezent*”¹². Cât timp legiuitorul nu precizează expres, apreciem că acest contract va putea să-și producă efectele atât unul *între vii*, cât și *pentru cauză de moarte*.

Titlul articolului ne sugerează ideea că, acest contract se încheie între vii și are ca obiect o *moștenire*, dar atenție, a unei persoane aflate încă în viață?! În opinia noastră, este incorectă utilizarea formulei „*moștenirea unui viu*” deoarece, termenul „*moștenire*” desemnează, *transmiterea unui patrimoniu, fracțiune de patrimoniu sau a unor bunuri singulare de la o persoană fizică decedată la una sau mai multe persoane fizice sau juridice în ființă*¹³. Cât timp persoana este vie, vorbim de *patrimoniul* acesteia și, numai din momentul deschiderii succesiunii, putem utiliza noțiunea de *moștenire* sau *patrimoniu succesoral*.

- legiuitorul nostru nu precizează expres, ce fel de contract poate fi încheiat „*cu privire la moștenirea unui viu*”: *cu titlu oneros* sau *cu titlu gratuit*? În dreptul francez, de exemplu, deși legea nu prevede expres, instituirea contractuală are lor printr-un contract de donație ulterior căsătoriei, fiind denumită și *donație de bunuri viitoare*. Și iarăși, în lipsa unei prevederi exprese, considerăm că se poate dispune de „*moștenirea unui viu (s.n. V.P.)*” atât prin contracte *cu titlu oneros (vânzare-cumpărare, schimb)*, cât și prin cele *cu titlu gratuit (donație)*.

B) în ceea ce privește conținutul normelor legale prevăzute la art.675 C.civ., vom menționa următoarele:

- prima frază din alin.1 art.675 C.civ. prevede: „Contractul asupra moștenirii unui terț încă în viață este nul”. Și aici legiuitorul utilizează incorect, în opinia noastră, noțiunea de *moștenire*. Deși succesiunea încă nu este deschisă, deoarece titularul patrimoniului la care se face referire este încă în viață, legiuitorul vorbește de „*moștenirea*” lui. Aceste prevederi legale ne sugerează ideea că, operațiunea juridică are loc între anumite persoane (*înstrăinător și dobânditor*), iar obiectul acesteia este „*moștenirea unui terț încă în viață*”, adică patrimoniul unei persoane terțe, vii, străine de această operațiune. După cum susțin autorii în domeniu, terții sunt persoanele străine de actul juridic – *penitus extranei*¹⁴. Din aceste dispoziții legale mai deducem că legiuitorul, interzice să se încheie orice fel de contracte, *cu titlu oneros sau gratuit, între vii sau pentru cauză de moarte, asupra succesiunilor nedeschise, ca universalitate juridică*. Este, în opinia noastră, o abordare corectă din partea legiuitorului a acestei situații, or, încă din dreptul roman, din rațiuni binecunoscute, pactele asupra succesiunilor nedeschise erau interzise¹⁵.

- frază a doua din alin.1 art.675 C.civ. statuează că: „Nul este și contractul asupra cotei-părți legale sau a legatului din succesiunea unui terț încă în viață”. Din aceste dispoziții

deducem că legiuitorul, interzice orice contracte, care ar avea în vedere nu numai patrimoniul succesoral, ca universalitate juridică, dar și cele care ar avea ca obiect „*cota-pare legală sau legatul din succesiunea unui terț încă în viață*”. Ce a avut în vedere legiuitorul când spune „*cota-pare legală din succesiunea unui terț încă în viață*”? Să înțelegem că la fraza întâi din alin.1 art.675 C.civ. legiuitorul are în vedere patrimoniul succesoral, ca universalitate juridică, iar la fraza a doua, se referă la o universalitate de bunuri sau, la bunuri determinate individual dintr-un patrimoniu? Să aibă oare în vedere prin sintagma „*cota-pare legală*” ceea ce numim „*rezervă succesorală*”? Sau, poate legiuitorul se gândește, când spune „*cota-pare legală din succesiunea unui terț încă în viață*”, la prevederile alin.3 art.1444 C.civ. care stabilesc că: „În patrimoniul succesoral intră cota-parte a celui ce a lăsat moștenirea din proprietatea comună, iar dacă împărțirea în natură nu este posibilă, valoarea ei”? „*Cota-pare legală din succesiunea unui terț încă în viață*” ar putea fi partea din averea, pe care ar moșteni-o, eventual, *înstrăinătorul* la deschiderea succesiunii terțului? Să înțelegem că aici legiuitorul are în vedere interzicerea înstrăinării „*speranței de a moșteni*” pe cineva?

Ce reprezintă legatul parcă este limpede, acesta având o tratare complexă în literatura de specialitate¹⁶ și o reglementare proprie în Codul civil¹⁷ însă, ce semnifică acest termen în conținutul dispoziției legale citate? Cumva „*legatul din succesiunea unui terț încă în viață*” reprezintă legatul făcut de către terț cuiva sau, legatul acceptat de către terț?

Șirul întrebărilor poate continua, cert este faptul că legiuitorul, interzice expres prin dispozițiile alin.1 art.675 C.civ., chiar dacă destul de stângaci și cu multe erori de exprimare, *pactele asupra succesiunilor nedeschise!* Indiferent de acceptiunea termenilor avută în vedere de către legiuitor, care n-am reușit a desluși la ce se referă, este vorba de bunuri viitoare, eventuale, asupra cărora este interzis să se dispună, pe rațiunile cunoscute încă din dreptul roman.

- alin.2 art.675 C.civ. prevede: „Dispozițiile alin.(1) nu se aplică în cazul contractului încheiat între viitorii succesori legali asupra cotei-părți legale. Un asemenea contract trebuie autentificat notarial”. Viitorii succesori legali sunt cei arătați expres de către legiuitor în alin.1 art.1500 C.civ. care prevede: „În cazul succesiunii legale, moștenitori cu drept de cotă egală sunt:

a) de clasa I – descendenții (fiii și fiicele celui ce a lăsat moștenirea, la fel și cei născuți vii după decesul lui, precum și cei înfiați), soțul supraviețuitor și ascendenții privilegiați (părinții, înfietorii) celui ce a lăsat moștenirea;

b) de clasa a II-a – colateralii privilegiați (frații și surorile) și ascendenții ordinari (bunicii, atât din partea tatălui, cât și din partea mamei) ai celui ce a lăsat moștenirea;

c) de clasa a III-a – colateralii ordinari (unchii și mătușile) ai celui ce a lăsat moștenirea”.

Vedem, deci, că cercul persoanelor care pot aspira la calitatea de viitor succesori legali al lui *de cujus* este foarte mare. Să înțelegem oare că toate aceste persoane vor putea încheia contracte „*cu privire la moștenirea unui viu*”? Care este probabilitatea că oricare dintre aceste persoane vor avea efectiv și vocație succesorală concretă?

Și în conținutul acestei dispoziții legale întâlnim noțiunea de „*cota-pare legală*” care nu știm exact ce semnifică.

Dacă admitem că acest contract a fost încheiat, de exemplu, între soți ca viitori succesori legali cu vocație reciprocă, s-ar putea întâmpla ca obiectul contractului dat sau una din clauzele contractului matrimonial să fie cu referire la un bun individual determinat sau la o parte din întreaga avere pe care speră că o va avea în viitor înstrăinătorul, de care acesta dispune în prezent, cu titlu oneros sau gratuit, în favoarea dobânditorului. Adică, la deschiderea succesiunii, bunurile menționate în contract sau „*cota-pare legală*” vor trece la soțul supraviețuitor, nu în baza testamentului sau a dispozițiilor legii, în lipsa acestuia, ci în baza înțelegerii perfectate în formă scrisă și cu autentificare notarială de către soți, cu mult înainte de deschiderea moștenirii, fie sub forma unui contract separat, fie sub forma unei clauze din contractul matrimonial.

Dacă analizăm dispozițiile alin.1 art.31 C.fam. care prevăd că: „Clauzele contractului matrimonial se sting din momentul încetării căsătoriei, cu excepția celor care au fost stipulate pentru perioada de după încetarea căsătoriei (s.n. V.P.)”, o să constatăm că acestea, în coroborare cu prevederile alin.2 art.675 C.civ., se referă și reglementează expres *instituirea contractuală*, adică, posibilitatea dispunerii de avere pentru perioada încetării din viață a unei persoane, dar nu prin testament, ci prin intermediul contractului matrimonial! Este adevărat, dispozițiile alin.1 art.31 C.fam. intră în contradicție cu cele prevăzute în art.27 C.fam. care definesc contractul matrimonial, și, anume, acelea în care legiuitorul stabilește că prin „contractul matrimonial ... se determină drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților în timpul căsătoriei și/sau în cazul desfacerii acesteia (s.n. V.P.)”. Cum deja am menționat, nu este lipsită de greșeli nici această normă legală, cel puțin în prima parte¹⁸, dar, făcând abstracție și de acestea, vedem că prin contractul matrimonial se vor reglementa efectele patrimoniale ale căsătoriei doar în timpul și/sau în cazul desfacerii acesteia, pe când din dispozițiile art.31 alin.1 C.fam. se statuiască că: „Clauzele contractului matrimonial se sting din momentul încetării căsătoriei, cu excepția celor care au fost stipulate pentru perioada de după încetarea căsătoriei (s.n. V.P.)”. Greșeala este evidentă, or, după încetarea căsătoriei se deschide succesiunea, așa că transmiterea patrimoniului succesoral va fi guvernată de normele dreptului succesoral și nu de prevederile contractului matrimonial. Dar, dacă coroborăm dispozițiile alin.2 art.675 C.civ. și cele ale art.31 alin.1 C.fam., ajungem la concluzia că teza potrivit căreia efectele contractului matrimonial pot viza relațiile patrimoniale și după încetarea căsătoriei, deși greșită din punct de vedere teoretic, are suport legal. Astfel, putem presupune că soții, ca viitori potențiali succesori legali, vor stipula prin contractul matrimonial, ca anumite bunuri, sau așa-numitele „*cote-părți legale*”, după deschiderea succesiunii să treacă la acela dintre ei care va supraviețui. În aceste condiții, afirmăm că legislația Republicii Moldova reglementează *instituirea contractuală*!

Dacă ne întoarcem la conținutul alin.2 art.675 C.civ., să înțelegem oare că legiuitorul moldav admite posibilitatea ca, de exemplu, copiii, ca moștenitori legali de clasa întâi ai părinților lor, să poată încheia contracte de înstrăinare (cu titlu oneros sau gratuit) a cotei-părți pe care speră că o vor moșteni din averea părinților lor? Considerentele de ordin moral că pactul asupra unei succesiuni nedeschise ar naște dorința morții (*votum mortis*) celui care lasă moștenirea, nu se impun în această situație?

Acest contract poate fi încheiat doar între copii, ca viitori succesori legali sau și între ei și viitorii succesori legali din aceeași ori din alte clase de moștenitori?

Fraza a doua din alin.2 art.675 C.civ. prevede: „Un asemenea contract trebuie autentificat notarial”. Pentru autentificarea actelor notariale se percepe taxa de stat, precum și o plată pentru serviciile notariale¹⁹. Cum vor fi calculate acestea dacă nu se cunoaște care va fi componența „*cotei-părți legale*”, ce fel de bunuri vor intra în componența acesteia, mobile sau imobile ori alte valori? Raportat la ce se vor achita taxele dacă nu cunoaștem valoarea obiectului contractului în general?

Șirul întrebărilor și nedumeririlor poate continua, dar, în concluzie, din cele relatate anterior putem afirma cu tărie că, legiuitorul moldav reglementează, deși sub o formă foarte sofisticată, *instituirea contractuală!*

---

* Conf.univ.dr., Catedra de Drept, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova; vpinzari@gmail.ru.

¹ Art.1440 C.civ. intitulat „Deschiderea succesiunii” prevede: „(1) Succesiunea se deschide în urma decesului persoanei fizice sau declarării morții ei de către instanța de judecată. (2) Momentul deschiderii succesiunii se consideră cel al decesului persoanei care a lăsat moștenirea sau *data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești privind declararea morții lui (s.n. V.P.)*”.

În legătură cu aceste dispoziții legale se cer, în opinia noastră, anumite precizări. Astfel, în primul rând, legiuitorul în conținutul acestor norme utilizează sintagma „*declararea morții*” deși, în art.52 și 53 din Codul civil, care reglementează instituția declarării pe cale judecătorească a morții unei persoane, același legiuitor utilizează sintagma „*declararea decesului*”. Este același lucru, evident, dar considerăm necesar ca în cuprinsul unui act normativ să fie utilizată uniform terminologia juridică! În al doilea rând, la alineatul doi art.1440 C.civ., legiuitorul apreciază că, momentul deschiderii succesiunii persoanei declarate deceda este considerat a fi „*data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești privind declararea morții lui*”. Această parte a normei citate intră în contradicție cu dispozițiile frazei a doua din art.52 alin.3 C.civ. care statuează că: „Dacă o persoană dispărută în împrejurări care prezentau o primejdie de moarte sau care dau temei de a presupune că a decedat în urma unui accident este declarată decedată, instanța de judecată poate să declare ca dată a decesului *ziua morții ei prezumate (s.n. V.P.)*”. Deci, în cazul persoanelor declarate decedate, succesiunea se va putea deschide nu numai la „*data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești privind declararea morții*” persoanei, dar și din ziua în care s-a produs evenimentul, în urma căruia se prezumă că persoana a decedat, zi care, evident, nu va coincide cu ziua *rămânerii definitive a hotărârii judecătorești privind declararea decesului!*

² Chirică, D. DREPT CIVIL. SUCCESIUNI ȘI TESTAMENTE, Editura „Rosetti”, București, 2003, *op.cit.*, p.36.

³ *Idem*, p.45.

⁴ Instituirea contractuală este „o liberalitate prin care o persoană, instituantul, dispune cu titlu gratuit în beneficiul altei persoane, instituitul, care acceptă, fie de toate sau o parte din bunurile care vor compune succesiunea sa, sau de cutare sau cutare bun determinat care se va putea găsi în aceasta”, *Idem*, p.284.

⁵ Hamangiu, C. Rosetti-Bălănescu, I. Băicoianu, Al. DREPT CIVIL ROMÂN, Vol.III, Editura ALL, București, 1998, p.652.

⁶ Vasilescu, P. INSTITUIREA CONTRACTUALĂ – UN NAUTILUS JURIDIC? În: RRD, Nr.2/2007, p.239.

⁷ A se vedea, de exemplu: **Idem**, p.222-249.

⁸ **Hamangiu, C. Rosetti-Bălănescu, I. Băicoianu, Al. op. cit., p.650.**

⁹ **Vasilescu, P. op.cit., p.237.**

¹⁰ **Beleiu, Gh.** DREPT CIVIL ROMÂN. INTRODUCERE ÎN DREPTUL CIVIL. SUBIECTELE DREPTULUI CIVIL, Ediția a VIII-a, revăzută și adăugită de **Nicolae, M. Trușcă, P.** Editura Universul Juridic, București, 2003, p.136-137.

¹¹ **Vasilescu, P. op. cit., p.239.**

¹² **Chirică, D. op.cit., p.284;**

¹³ Termenul „moștenire” desemnează, într-o accepțiune, *un mod specific de dobândire sau de transmitere a proprietății pentru cauză de moarte*, **Chirică, D. op.cit., p.26;** **Chirică, D.** DREPT CIVIL. SUCCESIUNI, Editura Lumina Lex, București, 1996, p.3.

¹⁴ **Beleiu, Gh. op.cit., p.208.**

¹⁵ „Principiul prohibiției pactelor asupra succesiunilor viitoare a fost justificat în timp de patru rațiuni. În primul rând, considerentul de ordin *moral* că pactul ar naște dorința morții (*votum mortis*) celui care lasă moștenirea.

În al doilea rând, considerentul că ar încălca regulile moștenirii legale și mai ales principiul egalității succesoriale.

În al treilea rând, necesitatea de a proteja moștenitorii contra abuzului de influență sau leziunii. Având nevoie de lichidități încă din timpul vieții lui *de cuius*, succesorii ar putea fi determinați să vândă „speranța de a moșteni” unui terț interesat, fără a cunoaște exact consistența moștenirii (aceasta neputând fi cunoscută decât la data decesului lui *de cuius*).

În al patrulea rând, argumentul că *libertatea de a testa nu poate fi alienată prin acte între vii*, căci încheind un contract cu privire la succesiune cel despre a cărui moștenire este vorba nu mai putea reveni unilateral asupra acestuia, ci numai cu acordul cocontractantului”, **Chirică, D. 2003, op.cit., p.291-292.**

¹⁶ **Idem, p.215-268.**

¹⁷ Legatul este reglementat în Cartea a patra, Titlul II, Capitolul V, art.1486-1498 C.civ.

¹⁸ Cum am menționat și cu alte ocazii, legiuitorul definește contractul matrimonial ca fiind „o *convenție încheiată benevol*”. Amintim cu această ocazie încă o dată legiuitorului că, contractele sunt manifestări voluntare de voință, astfel că nu este necesar să arătăm că acesta este încheiat benevol, altfel nici nu se poate. De asemenea, în literatura juridică se precizează că noțiunea de contract este sinonimă cu cea de convenție, astfel că este greșit, din punct de vedere al logicii juridice, să explicăm definitul prin el însuși, deoarece trebuie evitată prezența definitului în componența definatorului.

¹⁹ Legea cu privire la metodologia calculării plății pentru servicii notariale Nr.271 din 27.06.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr.141-145, art. Nr: 576. Data intrării în vigoare: 11.07.2003.